

Β. ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗ ΚΑΙ
ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ
(1844 – 1880)

B2. Η παρακμή των «ξενικών κομμάτων κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας

1η §

ΓΕΝΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ
ΠΑΡΑΚΜΗΣ
ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Τα πολιτικά κόμματα, **μολονότι μπορούσαν να αναπτυχθούν περαιτέρω** μέσα στο νέο συνταγματικό καθεστώς, **έδειξαν συμπτώματα στασιμότητας** και δεν ανταποκρίθηκαν στις νέες ανάγκες, κάτι που τα οδήγησε σε παρακμή.

**B2. Η παρακμή των «ξενικών κομμάτων
κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας**

1η §

ΓΕΝΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ
ΠΑΡΑΚΜΗΣ
ΚΟΜΜΑΤΩΝ

Συμπτώματα στασιμότητας

Δεν ανταποκρίθηκαν στις νέες
ανάγκες

B2. Η παρακμή των «ξενικών κομμάτων κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας

2η §

ΠΑΡΑΚΜΗ ΡΩΣΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Στην περίοδο μεταξύ των δύο συνταγμάτων (1844-1864)

ουσιαστικά ικανοποιήθηκαν όλα τα αιτήματα του ρωσικού κόμματος, τα οποία είχαν σχέση με την Ορθόδοξη Εκκλησία.

Οι ναπαίοι προέβαλλαν σε κάθε περίπτωση τον κίνδυνο για την Ορθοδοξία, καθώς όμως **τα μεγάλα εκκλησιαστικά**

ζητήματα είχαν λυθεί και όλοι οι πολιτικοί πρέσβευαν το

ορθόδοξο δόγμα, **το ρωσικό κόμμα δεν είχε λόγο ύπαρξης,**

εφόσον δεν είχε θέσεις για πιο επίκαιρα θέματα.

**B2. Η παρακμή των «ξενικών κομμάτων
κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας**

2η §

**ΠΑΡΑΚΜΗ
ΡΩΣΙΚΟΥ
ΚΟΜΜΑΤΟΣ**

- **ΛΟΓΟΙ ΠΑΡΑΚΜΗΣ**
 - Ικανοποίηση των αιτημάτων σχετικά με την ορθόδοξη εκκλησία που συνιστούσαν τον βασικό λόγο ύπαρξης του ρωσικού (επίλυση εκκλησιαστικών ζητημάτων, επικράτηση ορθοδόξου δόγματος)
 - απουσία θέσεων για πιο επίκαιρα θέματα

B2. Η παρακμή των «ξενικών κομμάτων κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας

3η § ΠΑΡΑΚΜΗ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Ο Κωλέττης, ως αρχηγός του γαλλικού κόμματος, **επεδίωκε μια κυβερνητική πολιτική που θα ενίσχυε το ρόλο του βασιλιά,** υπονομεύοντας έτσι τον κοινοβουλευτισμό. Δεν δίσταζε να **χρησιμοποιεί βία και νοθεία** για να τρομοκρατεί τους εκλογείς, ώστε να ψηφίζουν υπέρ του κόμματος του¹². Το 1846/1847 κατείχε πέντε από τα επτά υπουργεία της κυβέρνησής του, δεν παρουσιαζόταν όμως σχεδόν καθόλου στο Κοινοβούλιο και καθιστούσε αδύνατο τον έλεγχο της εκτελεστικής εξουσίας. **Επέβαλε έτσι ένα είδος κοινοβουλευτικής δικτατορίας.** Μετά το θάνατο του Κωλέττη, **το 1847, το γαλλικό κόμμα πέρασε σε φάση παρακμής, καθώς επικράτησε διαμάχη για τη διαδοχή.**

B2. Η παρακμή των «ξενικών κομμάτων κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας

3η § ΠΑΡΑΚΜΗ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΠΑΡΑΚΜΗΣ

A) ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΩΛΕΤΤΗ

- ενίσχυση του ρόλου του βασιλιά με υπονόμηση του κοινοβουλευτισμού
- χρησιμοποίηση βίας και νοθείας για συγκέντρωση ψήφων
- κατείχε 5 από τα 7 υπουργεία (1846-1847)
- δεν παρουσιαζόταν στη Βουλή με αποτέλεσμα να μην ελέγχεται η εκτελεστική εξουσία
- επιβολή κοινοβουλευτικής δικτατορίας

B) ΔΙΑΜΑΧΗ ΔΙΑΔΟΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΚΩΛΕΤΤΗ (1847)

Βία και νοθεία: Οι παρατυπίες στην εκλογική διαδικασία, η άσκηση βίας και η νόθευση των αποτελεσμάτων χαρακτηρίζουν λιγότερο ή περισσότερο έντονα κάθε φορά τις εκλογές κατά το 19ο αιώνα. Από τις πλέον χαρακτηριστικές είναι οι εκλογές του 1844. Η ιδιαιτερότητα των εκλογών αυτών πέρα από το ότι ήταν οι πρώτες έγκειται στο γεγονός ότι η "γαλλορωσική" αντιπολίτευση, υπό την ηγεσία του Ι. Κωλέττη και του Α. Μεταξά, επέδειξε μεγαλύτερη έφεση στη νόθευση των εκλογικών αποτελεσμάτων από την υπηρεσιακή κυβέρνηση του Αλ. Μαυροκορδάτου.

**B2. Η παρακμή των «ξενικών κομμάτων
κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας**

**4Η §
ΣΥΜΒΟΛΗ ΟΘΩΝΑ
ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΚΜΗ
ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ**

Η τακτική του βασιλιά Όθωνα **να προσπαθεί να ενισχύσει τους κυβερνητικούς υποψηφίους στις εκλογές** οδήγησε τα κόμματα της αντιπολίτευσης σε **διαρκή σύγκρουση με την αυλή**, σε μια περίοδο που οι διαφωνίες τους είχαν απαλυνθεί.

1. (1854) ο Όθωνας υπονόμευσε με συστηματικό τρόπο το ενδεχόμενο σχηματισμού κυβέρνησης από τον Αλ. Μαυροκορδάτο, την πλέον συγκροτημένη πολιτική προσωπικότητα την εποχή εκείνη. Ταυτόχρονα, ευνόησε την ανάδειξη πολιτικών που δε θα στέκονταν εμπόδιο στις βασιλικές παρεμβάσεις στο κυβερνητικό έργο. Έτσι, ύστερα από μία τριετία διακριτικής παρουσίας του στην πολιτική ζωή του τόπου (1844-47), ο Όθωνας ανέλαβε και πάλι πρωταγωνιστικούς ρόλους.

ΤΑΚΤΙΚΗ ΟΘΩΝΑ

**4Η §
ΣΥΜΒΟΛΗ ΟΘΩΝΑ
ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΚΜΗ
ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ**

- Ενίσχυση των κυβερνητικών υποψηφίων στις εκλογές ⇒ σύγκρουση αντιπολίτευσης με αυλή σε περίοδο ύφεσης των διαφωνιών

B2. Η παρακμή των «ξενικών κομμάτων κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας

5Η §

**ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΡΙΜΑΪΚΟΥ
ΠΟΛΕΜΟΥ**

Κατά την περίοδο του Κριμαϊκού πολέμου¹³ **το αγγλικό και γαλλικό κόμμα έχασαν την εμπιστοσύνη των οπαδών τους**, μετά τη βίαιη συμπεριφορά της Αγγλίας και της Γαλλίας απέναντι στην Ελλάδα, με το ναυτικό αποκλεισμό της χώρας. **Είχε προηγηθεί και η υπόθεση Πατσίφικο¹⁴, η οποία είχε δυσχεράνει τις σχέσεις των χωρών. Το ρωσικό κόμμα είχε κάποια προσωρινά κέρδη από αυτό. Η ήττα όμως της Ρωσίας στον Κριμαϊκό πόλεμο συνέβαλε στην αποδυνάμωση του κόμματος**, το οποίο σταδιακά εξαφανίστηκε από την πολιτική σκηνή.

B2. Η παρακμή των «ξενικών κομμάτων κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας

5Η §

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΡΙΜΑΪΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Για το αγγλικό και γαλλικό κόμμα:

- απώλεια εμπιστοσύνης οπαδών μετά τη βίαιη συμπεριφορά της Αγγλίας και της Γαλλίας απέναντι στην Ελλάδα (ναυτικός αποκλεισμός)
- είχε προηγηθεί η υπόθεση Πατσίφικο

Για το ρωσικό κόμμα:

- προσωρινά κέρδη από τις βιαιότητες Αγγλίας και Γαλλίας

**αποδυνάμωση και σταδιακή εξαφάνιση του κόμματος
μετά την ήττα της Ρωσίας στον Κριμαϊκό Πόλεμο**

«Κριμαϊκός πόλεμος (1853-1856)»: Αφορμή του υπήρξε η διαμάχη ορθοδόξων και καθολικών μοναχών για τον έλεγχο των Αγίων Τόπων. **Ο Κ.Π. εκδηλώθηκε ως σύγκρουση της Ρωσίας με την Οθωμανική Αυτοκρατορία**, η οποία είχε την υποστήριξη της Γαλλίας. Στη συνέχεια έλαβε μέρος και η Αγγλία ως σύμμαχος των Τούρκων. Υποχρέωσαν την Ρωσία να υποχωρήσει υπογράφοντας τη Συνθήκη των Παρισίων, η οποία επιβεβαίωνε την ακεραιότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

ναυτικός αποκλεισμός: Μάιο του 1854 γαλλικά πολεμικά πλοία αποβίβασαν στον Πειραιά 3.000 στρατιώτες, οι οποίοι και τον κατέλαβαν. Σύντομα η δύναμη αυτή ενισχύθηκε με την προσθήκη ενός αγγλικού συντάγματος πεζικού. Το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς η Κατοχή επεκτάθηκε και στην περιοχή της Αθήνας (έως την πεδιάδα των Πατησίων και τις παρυφές της Πεντέλης), που την εποχή εκείνη μαστιζόταν από επιδημία χολέρας. Το Φεβρουάριο του 1857 αποχώρησαν τα αγγλογαλλικά στρατεύματα τερματίζοντας έτσι την περίοδο της Κατοχής. Η προκλητική όμως συμπεριφορά των ξένων στρατευμάτων είχε σημαντικές συνέπειες στην πολιτική ζωή της Ελλάδας.

«Κατά την περίοδο του Κ.Π... ναυτικό αποκλεισμό της χώρας»:

Κατά τη διάρκεια του Κ.Π. εκδηλώθηκαν εξεγέρσεις στη Θεσσαλία, την Ήπειρο και τη Μακεδονία. Οι Μεγάλες Δυνάμεις θεώρησαν τις εξεγέρσεις των υπόδουλων Ελλήνων ως επικίνδυνες, γι' αυτό και προέβησαν σε ναυτικό αποκλεισμό του Πειραιά.

6. **Η Υπόθεση Πατσίφικο ήταν μια διπλωματική και πολιτική κρίση μεταξύ Ελλάδας και Βρετανίας με αφορμή την επίθεση το 1849 του αθηναϊκού όχλου κατά της παρουσίας του βρετανικής υπηκοότητας Εβραίου Δον Πατσίφικο.** Η κυβέρνηση είχε απαγορεύσει τη χρονιά εκείνη για πρώτη φορά ένα γνωστό πασχαλινό έθιμο, το «κάψιμο του Εβραίου» ή του «Ιούδα». **Με αφορμή την απαγόρευση αυτήν όχλος επιτέθηκε στον Εβραίο Δον Πατσίφικο, και λεηλάτησε το σπίτι του.** Ο Πατσίφικο ζήτησε υπέρογκο ποσό ως αποζημίωση από το ελληνικό κράτος αλλά δεν ικανοποιήθηκε και στράφηκε στη βρετανική κυβέρνηση. **Η υπέρμετρη αντίδραση της Βρετανίας, που κορυφώθηκε με τον ναυτικό αποκλεισμό της χώρας από το Βρετανικό Ναυτικό το 1850 και την κατάσχεση ελληνικών πλοίων στο Αιγαίο, ώστε να αναγκαστεί η Ελλάδα να καταβάλει αποζημίωση, αποτελεί πρωτοφανή στην ιστορία των διεθνών σχέσεων αναίτια επίδειξη ισχύος και αμφισβήτηση της κυριαρχίας κυρίαρχου κράτους.** Η κρίση έληξε ύστερα από παρέμβαση των άλλων δύο προστάτιδων δυνάμεων του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, της Γαλλίας και της Ρωσίας και αφού η Ελλάδα δέχτηκε ισχυρό οικονομικό πλήγμα. Ο βρετανικός ναυτικός αποκλεισμός έμεινε στην ιστορία ως **Παρκερικά**, από το όνομα του Βρετανού ναυάρχου.

Ορισμοί

ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΑΤΣΙΦΙΚΟ: Σειρά γεγονότων που ξεκίνησαν τον Απρίλιο του 1849 όταν ο αθηναϊκός όχλος λεηλάτησε το σπίτι του βρετανικής υπηκοότητας Εβραίου Δον Πατσίφικο. Αυτός απαίτησε υπερβολική αποζημίωση από την ελληνική κυβέρνηση και ζήτησε την παρέμβαση της βρετανικής πρεσβείας. Η βρετανική κυβέρνηση έκανε επίδειξη δύναμης και επέβαλε το 1850 ναυτικό αποκλεισμό της Ελλάδας, με την απαίτηση να διευθετηθεί η υπόθεση Πατσίφικο και κάποιων άλλων Βρετανών υπηκόων. Μετά από έντονη αντίδραση της Γαλλίας και της Ρωσίας ο αποκλεισμός σταμάτησε.

Ερωτήσεις

1. Να αναφέρετε την πορεία του ρωσικού κόμματος κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας.

(ή Ποιοι παράγοντες οδήγησαν σε παρακμή το ρωσικό κόμμα;)

« Τα πολιτικά κόμματα... επίκαιρα θέματα » σελ. 73
+ « Κατά την περίοδο ... πολιτική σκηνή » σελ. 74 – 75

2. Πώς πολιτεύθηκε ο Ι. Κωλέττης την περίοδο μετά την ψήφιση του συντάγματος του 1844 και ποια ήταν η τύχη του γαλλικού κόμματος μετά το θάνατο του αρχηγού του ;

(« Τα πολιτικά κόμματα ... παρακμή » σελ. 73
+ « Ο Κωλέττης ... για τη διαδοχή ») σελ. 74

3. Να παρουσιάσετε τη συμπεριφορά και τις επιλογές του Ιωάννη Κωλέττη κατά την περίοδο της πρωθυπουργίας του (1844 – 1847)

(ή Ποιες πολιτικές μεθοδεύσεις / τακτικές / πανουργίες μετέλθε ο Ιωάννης Κωλέττης, υπονομεύοντας τον κοινοβουλευτισμό, προκειμένου να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία;)

«Ο Κωλέττης ... για τη διαδοχή» σελ. 73 – 74

4. Τι γνωρίζετε για τη στάση που κράτησε ο Όθωνας απέναντι στα κόμματα;
(« Η τακτική του βασιλιά ... απαλυνθεί ») σελ 74

5. Να αναφερθείτε στις συνέπειες του Κριμαϊκού πολέμου σε ό,τι αφορά το αγγλικό, το γαλλικό και το ρωσικό κόμμα.

(ή Να αναφερθείτε στον τρόπο με τον οποίο ο Κριμαϊκός πόλεμος και οι εξελίξεις που σχετίζονταν με αυτόν επιτάχυναν την παρακμή των «ξενικών» κομμάτων.)

«Τα πολιτικά κόμματα... σε παρακμή» σελ. 73,
+ « Κατά την περίοδο ... πολιτική σκηνή » σελ. 74 – 75

Σωστό - Λάθος

1. Κατά την περίοδο της Συνταγματικής Μοναρχίας τα πολιτικά κόμματα της επαναστατικής περιόδου άρχισαν να αναπτύσσονται ραγδαία, αποκτώντας όλο και περισσότερους οπαδούς.	
2. Μία από τις κύριες φροντίδες του ρωσικού κόμματος ήταν η προάσπιση της Ορθόδοξης Εκκλησίας	
3. Ο Ι. Κωλέττης υπήρξε ένας από τους συνεπέστερους υπερασπιστές του κοινοβουλευτισμού.	
4. Ο Όθων επέβαλε ένα είδος κοινοβουλευτικής δικτατορίας.	
5. Οι σχέσεις του Όθωνα με τα κόμματα της αντιπολίτευσης κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας χαρακτηρίζονται από συγκρούσεις.	

Επεξεργασία πηγών

Αφού λάβετε υπόψη σας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες του παραθέματος να παρουσιάσετε τις πολιτικές πρακτικές που εφάρμοσε ο Ιωάννης Κωλέττης στα χρόνια της πρωθυπουργίας του (1844 - 1847).

ΚΕΙΜΕΝΟ

(...) Αφού δεν μπορούσε να επιτευχθεί η ένωση των κομμάτων στην κυβέρνηση (και να μειωθούν έτσι οι «συνταγματικοί κίνδυνοι»), ο Όθων προτιμούσε ένα καθεστώς που θα έπαιρνε μέτρα κατά της αντιπολίτευσης.

Ο Όθων βρήκε στον Κωλέττη και το Γαλλικό Κόμμα έναν πολιτικό και ένα κόμμα που η ιδεολογία και η δομή του συμβιβάζοταν με αυτούς τους στόχους. (...) Ο αρχηγός του Γαλλικού Κόμματος είχε απομακρυνθεί από τις συνταγματικές ιδέες και το 1843 αμφέβαλλε αν ο ελληνικό λαός ήταν ώριμος για τη νέα τάξη πραγμάτων. Μετά το 1843 θέλησε να φροντίσει ώστε να υπάρξει μια κυβερνητική πρακτική που θα εξασφάλισε στη βασιλική εξουσία «μεγάλο και ισχυρό μερίδιο» στη διαμόρφωση της πολιτικής βουλήσης και που θα μείωνε γενικά την «επαναστατική επίδραση» της συνταγματικής ιδέας. (...) Το 1847 στις εκλογές που διήρκεσαν δύο μήνες περίπου, η διοίκηση πλαστογράφησε εκλογικούς καταλόγους και χρησιμοποίησε σκανδαλώδη μέτρα τρομοκρατικού επηρεασμού των εκλογέων. (...) Ο Κωλέττης φρόντιζε τους οπαδούς του μέσω της πατρωνίας των αξιωμάτων στον κρατικό μηχανισμό: στο στρατό αναλογούσε ένας αξιωματικός σε επτά άνδρες, εβδομήνα στρατηγοί διοικούσαν 10.000 άνδρες!

Ανάλογα συμπεριφερόταν ο Κωλέττης και προς το κοινοβούλιο: το 1846/1847 κατείχε ο ίδιος πέντε από τα επτά υπουργεία, δεν εμφανίστηκε όμως σε καμιά από τις δέκα συνεδριάσεις της Βουλής, καθιστώντας έτσι αδύνατο τον αποτελεσματικό κοινοβουλευτικό έλεγχο της εκτελεστικής εξουσίας,. Με τη στήριξη του Όθωνα ο Κωλέττης βρέθηκε αντίθετος σε κάθε προσπάθεια της βουλής ή της Γερουσίας να επηρεάσουν το σχηματισμό της κυβέρνησης. Και όταν δεν έμενε άλλο μέσο, τότε οι βουλευτές του αποχωρούσαν από την αίθουσα, για να μη μπορεί η Βουλή να αποφασίσει.

G. Hering, Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα, 1821- 1936